

CONCIO VII.

DE EADEM DOMINICA TERTIA ADVENTUS

THEMA

Tu quis es? Et confessus est, et non negavit: et confessus est, quia non sum ego Christus, etc. *Joan. 1, v. 20.*

SYNOPSIS

Joannes Baptista stellæ Lucifero comparatus.

Legationem hodiernam esse diversam ab ea, quæ superiori Dominica fuit missa. Causa huiusmodi. Deest enim commissio Joannis constantia et humilitas. Duæ causæ, quæ Judæos in opinionem induxerunt, quod Joannem Eliam esse existimarent; vaticinium scilicet et amborum eadem prorsus vivendi ratio. Quomodo Joannes revera negare potuerit, se esse Prophetam, SS. Patrum sententiæ. Cur Joannes se vocet vocem clamantis, et non potius vocem clamantis: Auctoris item sententiæ, cur se dicat vocem potius esse quam hominem clamantem, quia nimirum ipsius opera quasi clamare ea, quæ docebat, viderentur. Querela de concionatoribus non modo non clamantibus factis; sed et malis operibus clamantibus: item de variorum hominum corrupto et scandaloso vivendi modo.

In secunda parte explicatur, cur non dixerit, in deserto, ubi elegantissimo discursu mundus deserto assimilatur, in quo spinæ tribulationum, frondes rerum apparentium, in via professionum, sitis cupiditatum: Homo item arbor inversa probatur ut qui meliore sui parte terræ quasi affixus et infixus sit. Mundus item rubeto comparatur, et qui rubi sint, in iisque delitescentes latrones et fæcæ, aptissime ostenditur. Tandem Mundum quo-

que esse desertum fortunatum, utile et salutare, et quibus tale sit, ad finem usque explicatur.

Quemadmodum inter ea sidera, quæ nocturno tempore quasi solis prænuentia oriuntur, illud enim Luciferi, hoc est, lucis et solis certissimi nuncii appellationem invenit, quod proxime solem antegreditur, quodque tanta luce præditum est, ut aliquid amplius, quam unum ex numero siderum esse videatur; sic etiam, Auditores optimi, inter omnes Prophetas, qui noctem sæculorum præteritorum, tamquam sidera quædam suo fulgore illustrarunt, et diversis temporibus Christum mundi lucem et justitiæ solem nascenturum prænuentiarunt, unus Joannes Baptista, qui proxime Christum anteverit, quique tanto sanctimonie, et divinorum charismatum splendore enituit, ut plus quam Propheta ab ipsa veritate appellatus sit: unus, inquam, Joannes Baptista lucerna ardens et lucens Christi prænuentius, Propheta altissimi, et vox Verbi, quod tamen amplissimum est, nominari promeruit. Id vero ex hodierno Evangelio facile cognoscemus, si ipsum more nostro, breviter explicare aggressi fuerimus.

Miserunt, inquit Evangelista Joannes, Judæi ab Hierosolymis sacerdotes et levitas ad Joannem, ut interrogarent eum; Tu quis es? Et confessus est, et non negavit et confessus est, quia non sum ego Christus, etc. Dominica superiori exposuimus legationem

Joannis ad Christum, hodierna die, ut video, exponenda est legatio Judæorum ad Joannem. Est vero maximum discrimen inter has suas legationes. In superiori siquidem legati multo humiliter et abjectius de Christo, ad quem legatio dirigebatur, sentiebant, quam par esset. Atque idcirco Domino laborandum fuit, ut non solum verbis, sed etiam splendore miraculorum gloriam suam et majestatem ostenderet. At vero hodie, qui ad Joannem mittuntur legati, longe majorem de ipso opinionem conceperunt, quam rei veritas patiat: Proinde beatissimus Baptista in eo laborat, ut quam maxime potest, se ipsum extenuet. Hinc videlicet non solum Christum, sed et Heliam et Prophetam esse se negat. Quia vero ad Christi gloriam amplificandam pertinet, ut habeat præcursores et ministros, propterea se Christi prænuentium et vocem clamantis in deserto libenter confitetur.

Miserunt Judæi ab Hierosolymis sacerdotes et levitas ad Joannem, qui eum interrogarent: Tu quis es? Liberatores noster, Auditores, lapis ille est, qui præcisus de monte sine manibus contrivit statuam illam, quam Rex Nabuchodonosor per quietem viderat, de quo multa Propheta Daniel vaticinatus est: et quem Apostolus Petrus lapidem pretiosum, et electum nominat. Sed quamquam creverit nunc lapis est, juxta Danielis vaticinium, in montem magnum, ut plane sint cæci, qui eum non videant: tamen initio ita exiguus et parvulus erat, ut totos triginta annos ante oculos Judæorum versaretur, et vix a paucis quibusdam videretur. Parvulus, inquit Isaias, datus est nobis, et filius natus est nobis; et beatus Joannes: In medio, inquit, vestrum stetit, quem vos nescitis. Ut igitur lapis isto pretiosus a Judæis in tenebris et umbra mortis ambulans non concaleat, sed potius cum gaudio et aviditate tamquam thesaurus vere magnus colligetur, divinis consilio Deus Pater paravit lucernam Christo suo, non ut eo lumine Christus videret: sed ut ipse ab aliis videretur. Itaque Joannem Baptistam præmisit, ut esset lucernam ardens et lucens, et populus Judæorum lapidem illum pretiosum et electum ostenderet. Et ipse quidem probe suo munere fungebatur. Ardebat, lucebat, Christum ostendebat: Verum Judæi lucernam illius tanto et tam insolito fulgore delectari voluerunt ad horam exultare in lumine ejus. Itaque lucem illam integerrimæ et sanctissimæ vite

beati Joannis intuentes eum Christum ipsum esse suspicati sunt: quo circa communi consilio legationem ad eum decreverunt, parati tamquam verum Christum eum suscipere, si modo ipse se Christum agnoscat, atque id aperte et libere fateatur. Miserunt, inquit, Judæi sacerdotes et levitas ad Joannem. Magna profecto et periculosa tentatio; sed major firmitas Joannis, et confessus est, et non negavit: nec enim erat arundo, ut ab aura honoris istius agitari possit. Quid igitur? Et confessus est, Quia non sum ego Christus. Videbat Judæos, ut lucernæ splendorem aspicerent in lapidem pretiosum impingere: videbat lapidem illum, qui e caelo in terram ceciderat, ut eos dilaret, fieri illis in ruinam, et jam tunc esse culpa ipsorum lapidem offensionis et petram scandali; propterea memor officii sui, non solum voce et prædicatione, sed digitis etiam ipsis Christum ostendebat: Non sum ego, inquit, Christus; Esse agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quid me intuemini? Ego lucerna illius sum, nec ideo sic luceo, ut sic in me oculos convertatis; sed ut lumine meo Christum verum ac pretiosum lapidem videatis. Putamusne hodie multos inveniri, qui tam præclarum exemplar imitentur? Ecce beatus Joannes, cum ei Messias honor deferretur, plane exhorruit: Non sum ego, inquit, Christus: Longe abssum ab ista dignitate. At hodie, si opulentum aliquod beneficium vel ecclesiastica dignitas vacet, rarissimi sunt, qui oblatum honorem recusent, et se illo indignos sincere et ex animo putent: qui vero statim advolent, et non expectent sibi offerri, sed ipsi se offerant, numerari vix possunt. Omnes dicunt: Ego sum Christus: Ecce agnus Dei, mihi beneficium istud, mihi ista dignitas convenit. Ideo res nostræ male se habent. Sed tempus non habeo digrediendi.

Sequitur. Et interrogaverunt eum: Quid ergo? Elias es tu? Et respondit: Non sum. Duas ob causas, quantum mihi impresentiarum occurrit, dubitare potuerunt Judæi, an Joannes esset Elias? Primum enim quemadmodum illo tempore Christus expectabatur, ita etiam Elias: Nec enim ignorabant Hebræi vaticinium illud Malachiæ prophetæ: Ecce ego mittam ad vos Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis. Et quamquam hæc promissio vere et proprie ad posteriorem Domini adventum pertinet, ut beatus Augustinus disertè docet

in libro de Civitate Dei vigesimo : tamen eam Scribæ et Pharisei ad priorem adventum pertinere docebant, ut ex Matthæo colligi potest. Quo loco Apostoli quaerunt a Domino : *Quid ergo scribæ dicunt ? Quoniam Eliam oportet venire primum ?* Itaque cum temporibus Joannis Elias expectaretur, et Joannes in universa Palæstina celeberrimus esset, non omnino temere suspicabantur Judæi, eum, si Christus non esset, saltem Eliam esse. Deinde tanta fuit inter Joannem et Eliam similitudo, ut facile Judæi Joannem pro Elia accipere potuerint. Elias morabatur in eremo, et Joannes : Elias zona pellicea cingebatur, et Joannes : Elias propheta fuit, sed novo more solum loquendo, non etiam scribendo vaticinabatur, et Joannes : Elias summa libertate regem Achab et reginam Jezabel arguebat, et Joannes Herodem regem et Herodiadem reginam non minore libertate castigabat : Elias multa propter Jezabel a Rege Achab passus est, et Joannes propter Herodiadem capite ab Herode rege plexus est. Et quemadmodum Elias posteriorem Domini adventam juxta Malachiæ vaticinium præcurret, ita Joannes priorem juxta ejusdem Prophætæ vaticinium præcurrit.

At, inquis, quomodo poterant Judæi tam graviter errare in Joanne, cum eum scirent non de cælo lapsam, sed ex Zacharia et Elisabetha natum esse ? Verum, Auditores, questionem istam mihi beatus Lucas illis verbis dissolvere videtur : *Puer autem, inquit, crescebat et confortabatur, et erat in desertis usque ad diem ostensionis suæ ad Israel.* Itaque beatus Joannes ab ipsis primis annis in ipso primo vere atatis sue conspectum hominum et frequentiam fugiens, peliit loca deserta, atque in eis toti mundo incognitus ad annum usque ætatis suæ trigesimum commoratus est : et tum demum factum est verbum Domini super eum, isque repente tamquam novus homo, novo habitu, novis moribus, novo vivendi genere mundo apparuit. Quo tempore vel mortui erant, qui tum vivebant, cum ipse nasceretur. Et etiamsi nonnulli ortus ipsius recordabantur (quippe qui admirandus et plane singularis fuerat) tamen unde suspicari poterant eum, qui tunc ex eremo prodibat, esse Joannem illum Zachariæ filium, cum eum nec puerum, nec adolescentem unquam vidissent, nec de eo quicquam a tringinta annis unquam audivissent. Quæ cum ita sint, mirum nobis videri

non debet, si eum Judæi Eliam Thesbiten esse existimaverint. Quaerunt igitur ab eo : *Elias es tu ? Et respondit non sum.* Tametsi enim spiritu, fervore, libertate officii et morum similitudine Elias a Domino appellatus sit : tamen vere ac proprie Elias non erat.

Pergunt : *Propheta es tu ? Et respondit, Non.* Græci doctores, ut beatus Chrysostomus, et Cyrillus, Theophylactus et alii, propterea quod verbis illis : *Propheta es tu ?* præpositum articulum vident, et more Græcorum ; ὁ προφήτης εἶ εσύ ; in ea sententia sunt, ut existiment, legatos istos Judæorum non de communi aliquo et vulgari ; sed de illo celebratissimo Prophætâ quævisse, qui Deuteron. 18. his verbis promissus erat : *Prophetam de gente tua et de fratribus tuis suscitabit tibi Dominus Deus tuus ; sicut me ipsum audivis.* Quamquam enim vaticinium hoc de Christo sine ulla dubitatione intelligendum est : tamen Judæi, si beato Chrysostomo et Cyrillo credimus, non de Christo, sed de aliquo alio magno prophætâ ipsum intelligebant. Negat vero B. Joannes se prophetam esse, non quod magnus quidam propheta non esset : sed ut ostenderet, non recte Judæos Moysis vaticinium intelligere, atque illud non ad se, sed ad Christum pertinere. Porro nonnulli etiam sunt, qui legatos istos de Prophætâ aliquo jam olim defuncto quævisse contendunt : Nam quemadmodum de Liberatore nostro, ut ex capite decimo sexto Matthæi intelligi potest, varie sentiebant, et loquebantur Judæi, et aliqui eum Joannem Baptistam, aliqui Eliam, aliqui Jeremiam aut unum ex prophetis veteribus esse censebant : Sic etiam in Joanne errare poterant, atque existimare vel Isaiam, vel Jeremiam, vel alium aliquem ex prophetis ab inferis rediisse, et eum esse, qui tunc Joannes diceretur. Atque ad hanc interrogationem vere B. Joannes respondit : *Non sum.* Erat enim propheta, verum novus quidam, et non unus ex veteribus. Neque vero est contemnenda B. Gregorii, et quorundam aliorum Latinorum expositio, qui Judæos arbitratur non de magno illo prophætâ in lege promisso, neque de veteri, et jam olim defuncto aliquo prophætâ, interrogasse, sed solum, an esset vir propheta, et ventura multo ante prospicere ac prædicere posset. Ille vero merito jureque optime respondet, se prophetam talem qualem, videlicet qualem ipsi cogitabant, et similem eæ-

terorum non es e. Erat enim B. Joannes propheta quidem : sed non, ut Isaias, non ut Jeremias, non ut Ezechiel, non ut Daniel, qui in longa tempora prophetabant ; verum altioris et sublimioris cujusdam ordinis : Erat horizon legis veris et novæ : erat simul principium Apostolorum et finis Prophetarum. Et quemadmodum theologi doctores veram ac perfectam misericordiam, qualis in solo Deo reperitur, non virtutem, sed quiddam nobilium et excellentius esse dicunt : et nos de Lucifero dicere possemus, eam stellam non tam stellam, quam aliquid majus et pulchrius, quam videri. Sic etiam de B. Joanne vere dici potest, eum non prophetam, sed plus quam prophetam esse.

Dixerunt ergo ei : *Quis es ? ut responsum demus his, qui miserunt nos.* Quid dicis de teipso ? Quicquid nos dicimus de te, tu negas te esse. Quid igitur tu ipse dicis de te ipso ? Audivimus jam satis, quis non sis : cupimus jam audire, quis sis. *Ego, inquit, vox clamantis in deserto.* Ac ne quis forte miraretur, cur se novo et tam insolito nomine appellavit, adducit testimonium Isaiæ Prophætæ. *Sicut, inquit, dicit Isaias Propheta.* Vere enim admirabile est, quod se vocem, et vocem clamantis, et clamantis in deserto nominare voluerit. Quis enim interpretabitur nobis, ad quem modum beatus Joannes vere sit vox. Et si vox est, cur non clamans potius dicatur, quam clamantis ? Postremo, si vox clamantis est, cur potius in deserto, ubi exaudiri non potest : quam in aliqua magna et plena civitate clamet ? Hæc igitur omnia paucis exponenda erunt.

Ac primum, cur se vocem non clamantem, sed clamantis dixerit aperiamus. Video locum istum, auditores, incredibili consensione a veteribus theologis exponi. Legite Ambrosium, Augustinum, legite beatum Gregorium, Origenem, legite cæteros, nemo fere illorum est, qui non affirmet, ideo beatum Joannem se vocem non clamantem, sed clamantis in deserto nominasse, quod optime sciet, se non esse, qui clamaret ; sed se tubam, instrumentum, vocem denique cujusdam alterius clamantis agnosceret. Nam quemadmodum parietibus istis carnis ita separati, et quasi in diversis carceribus inclusi animi nostri sunt, ut os unius ad aures alterius admodum non possit, idcirco vocibus corporeis, tamquam fidelibus inter-nunciis, et spiritualium verborum et conceptionum mentis tabellaris uti solemus.

Sic etiam Deus Pater verbum suum, liberatorem nostrum, nobis manifestum facere volens, et simul intelligens hominem rudem et corporeum esse, nec sine strepitu, et sono vocis corporeæ quicquam intelligere, præmisit Joannem, qui tanquam vox, et verbum corporeum, Christum verbum incorporeum nunciaret. Itaque idcirco dicebat : *Ego vox clamantis in deserto,* tanquam si apertius diceret, Qui clamat, Deus Pater est : verbum, quo clamat, Deus filius est : Ego nihil sum aliud, quam vox, per quam Deus verbum suum hominibus manifestum facit. « Præmittitur, inquit B. Augustinus, ante Jesum Christum Joannes quasi testamentum vetus ante novum, lucerna ante solem, servus ante dominum, amicus ante sponsam, præco ante judicem, vox ante verbum. Nam omnipotens Pater innotescere nobis volens, sapientiam et verbum illud, quod in principio erat Deus apud Deum. B. Joannem quasi vocem, per quam ad nos verbum suum proferret, assumpsit. » Hinc etiam B. Lucas de Joanne : *Factum est, inquit, verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto,* hoc est, nemo putet Joannem ex se, et sua verba locutorum propterea enim factum est verbum Domini super eum, ut non suum, sed Domini verbum loquatur. Siquidem ipse nihil est aliud, quam vox et tuba et instrumentum Domini clamantis in deserto.

Sed ego, auditores, aliam expositionem vobis utiliorem cogitavi, cur Joannes non homo clamans, sed vox ipsa nominetur. Opera, auditores, et exempla nonnumquam fortius clamant, et longius multo exaudiuntur, quam verba. *Cæli enarrant gloriam Dei* (inquit psalmographus David), *et opera manuum ejus annunciant firmamentum.* Ac ne quis arbitraretur cælestes illos globos dumtaxat loqui non vero clamare : ego vero, inquit, affirmo tanto clamore cælestes orbes Dei gloriam assidue prædicare, ut nullus sit angulus orbis terræ, quem sonitus ille non compleat : siquidem *in omnem terram exiit sonus eorum.* Ac ne rursus Pythagoricus aliquis diceret, cælos nec clamare, nec loqui, sed ad modum musicorum instrumentorum maximum quemdam, et jucundissimum sonitum edere : non solum, inquit David, *in omnem terram exiit sonus eorum : sed in fines orbis terræ verba eorum.* Taceant Pythagorici cum musico concentu ; verbis cœlum et sidera Dei gloriam et laudes prædicant, dum se Dei opera esse omnibus in se intuentibus magnis

vocibus confitentur. Et unde, quaeso vos, magnus ille Aristoteles cum falsorum deorum superstitio ferme omnium mortalium mentes occupatas teneret, unde, inquam, ille accepit esse super coelos principem quemdam et monarcham universitatis, qui, cum omnia moveat, ipse tamen nulla ratione moveatur? Nonne sapientiam istam ab hoc doctore didicit, qui suis perpetuis conversionibus numquam fatigatur, nec cessat enarrare gloriam Dei? Et cur dixisse Dominum existimatis, opera, quae ego facio illa sunt, quae testimonium perhibent de me: et si mihi non creditis, operibus credite: nisi quod sciret opera sua miracula sua, prodigia sua, omnibus linguis facundiora et eloquentiora esse, nihilque tam incredibile reperiri, quod ea non facile persuadere possent? Hinc videlicet et Apostolus Paulus ad Corinthios scribens ait: *Epistola nostra vos estis*; et, *Epistola estis Christi*. Quia nimirum per opera bona Corinthiorum toti mundo Christus et Paulus loquebantur. Ad hunc igitur modum et beatus Joannes ait: *Ego vox clamantis in deserto*, tamquam si diceret: Non solum verba mea sunt quaedam voces, sed, ego totus sum vox. Vates ceteri sua vaticinia conscripserunt; mihi vero scribendum non fuit; quia ego ipse sum vaticinium: Opera mea sunt verba mea, vita mea est concio mea: Jejunia, zona pellicea, pili istius camelorum, haec ipsa eremus, locustae, et mel silvestre, nonne penitentiam clamant, et ad penitentiam omnes homines magnis vocibus cohortantur? Nec enim sine causa dixi: *Ego vox clamantis in deserto*. Quando enim ego nihil dicerem, tamen haec habitatio solitudinis homines ad penitentiam provocaret. O utinam, auditores, intelligeremus aliquando, quanta sit in catholica Ecclesia horum concionatorum penuria, et quod magis est deplorandum, quanto plures hujus generis oratores in Ecclesia esse debent, tanto sunt pauciores, siquidem omnes christiani ad hunc modum, exemplis videlicet et operibus, concionari debent: nullus apud Dominum sui silentii excusationem inveniet: Omnes tenentur innocentia vitae, et incorruptis moribus Ecclesiam Christi aedificare, peccatores convertere, tardos incitare, frigidis inflammare, omnes homines ad meliora et sublimiora charismata cohortari. Sed qui voces esse non volunt, ut clament bene, utinam muti essent, nec clamarent male. Neque enim existimasse debitis solum opera bona

clamare, clamant et mala. Dominus ad Cain: *Vox, inquit, sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Et ad Abraham: *Clamor, inquit, Sodomorum et Gomorrhavorum multiplicatus est*. Et beatus Jacobus: *Ecce, inquit, merces operiorum, qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis clamat; et clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit*. Itaque habent et mala opera suas voces. O, si Christiani homines scirent, quam vehementer in auribus Ethnicorum et haereticorum nostra scelera, nostra flagitia, nostra perjuria, nostra parricidia, nostrae libidines, nostrae usurae, nostrae commensationes, nostrae ebrietates clamarent; et quantum eos in conversione ad veram atque orthodoxam fidem impedirent, atque retardarent, non tam facile profecto in tot crimina laberentur? O, si vel semel pastores et praesides animarum, nec minus adolescentium insitiores, cogitarent, quantum malorum causa sint, dum ita perniciose suis corruptis moribus concionantur: desisterent plane ab ejusmodi genere concionum. Plus enim, mihi credite, viri graves, in quorum vitam omnium aliorum oculi coniecti sunt: plus inquam una ebrietate, una fornicationis vel avaritiae suspitione persuadent in ruinam, quam omnibus cohortationibus suis persuadeant in salutem. Plus destrunt Ecclesiam Christi vocibus morum, quam aedificant vocibus verborum. O si intelligerent studiosi Lovanienses, quantum nonnulli eorum tironibus modestioribus et simplicioribus noceant, et quam atrocem propterea omnipotenti Deo poenas daturi sint, exterrerent profecto atque exhorrerent: et se potius vel domi continerent, vel ab hac civitate discederent, quam cum tanto et suo, et aliorum detrimento, ac pernicie in studiis versarentur. Vehementius enim clamant in auribus adolescentium studiosorum exempla solidalium, quam omnes admonitiones praeceptorum. Quare cum ii, qui longiore tempore in studiis bonarum artium versati sunt, quippe patres quondammodo aliorum esse deberent; tamen sphaeristeria potius frequentant, quam gymnasia, et a studiis libenter vacant, ut potationibus commodius vacent, et mero potius, quam disputationibus incalescunt, et socios superare non in doctrina et eruditione; sed in poculis exhauriendis contendunt: quid scandali putatis tironum animi patiuntur? Quantum, quaeso, hisce exemplis ad similia et graviora etiam perpetranda incitantur?

Sic nimirum juvenus corrumpitur, sic republica pereunt: sic paulatim homines a corruptione morum ad corruptionem mentis, et a sceleribus et flagitiis ad infidelitatem et haereses prolabantur. Sed haec satis de quærimoniis.

PARS ALTERA

Cur B. Joannes se vocem, et vocem clamantis appellaverit haecenus exposuimus: nunc illud sequitur exponendum, cur addiderit: *In deserto*. Quenam igitur est ista solitudo? quoddam hoc desertum in quo Joannes clamat? Eremus ista, ni vehementer fallor, orbis terrarum est. Sed non tales solitudines cogitare debetis, quales in Aegypto et Lybia, in quibus nihil, nisi arenae inveniantur. Verum cogitare vastissima quaedam nemora, obscura, invia, inaquosa, in quibus nulla sunt arbores fructuose, nulla pomaria, nulli fontes, nulli lacus, nulla prata virentia: homines vero perquam rarissimi, vel potius nulli, paucissimis quibusdam anachoretis exceptis. At vero stirpes silvestres, spinæ, rubeta, nec non fera teterrima, ursi, lupi, leones tygrides, omnia longe lateque compleverunt. Talis omnino est mundus: atque idcirco non immerito sub typo deserti plerumque in sacris litteris designatur. Quaeso vos si mundum istum penitus introspicimus, an non cum videbimus obrutum spinis amaritudinum, vacuum floribus verarum consolationum? Quod regnum, quæ civitas, quæ domus invenitur, in qua non aliquando spinæ tribulationum oriuntur? Pergamus ulterius. Nonne omnia ita sunt plena frontibus rerum apparentium, sed non existentium, ut vacuus fructibus rerum verarum et solidarum mundus censeatur? Nonne est invium hoc desertum, cum in eo infelices peregrini, quanto magis progrediuntur, tanto magis implicantur et errant? Ille litterarum, iste mercaturæ, alius militiae, alius alterius studii viam aggreditur: omnes semitas rectas et expeditas quaerunt: et nullus tamen a spinis et tribulis, locisque horridis et periculosis expedire se potest. Hinc videlicet fit, ut nemo sua sorte contentus vivat: laudat vero diversa sequentes. Et quid de ariditate hujus deserti dicemus? Nonne omnes perpetuo sitiunt? Ubi est ille dives, qui se contentum dicat, nihil quaerat, nihil appetat, nihil optet amplius? nimirum

in deserto inaquoso sumus, ubi non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Transcimus ad alia, atque mundum universum tamquam verissimam solitudinem a raris ac pene nullis hominibus habitari doceamus. Quid est homo? Arbor inversa, ait quidam. Et recte. Siquidem caput in viventibus omnibus illa pars a Philosopho definitur, unde et sumitur alimentum et ad partes cæteras derivatur. Jam vero partem istam, caput videlicet, in arboribus defixam in terra, in hominibus procul a terra abstractam videamus. Et contra pedes, qui capitibus opponuntur in arboribus cœlum, in hominibus terram intuentur. Itaque vere homo, si id sit, quod esse debet nihil est aliud, quam arbor inversa. Verum audiores, tametsi homo exterior, quem forma ista declarat, quæ oculis cerni, et digito demonstrari potest, ita se habet, ut arbor inversa merito dici possit: tamen interior homo, qui vere ac proprie solus est homo, ita post peccatum inversus est, ita caput in terram abscondit, ita pedes ad cœlum convertit, ut verius arbor quam homo dici posse videatur. Nam si homo est arbor inversa, quid est nisi arbor homo inversus? An non habet fortassis homo caput in terra sepultum atque defossum, qui nihil quaerit, nihil amat, nihil cogitat, nisi terram? *Ubi est thesaurus tuus*, ait Dominus, *ubi est ot cortuam*. Quaresi thesaurus tuus nihil est nisi terra, ubi caput tuum, ubi cor tuum, ubi mens tua, ubi voluntas tua erit nisi in terra? An non pedes ad cœlum convertit, et radices quam altissime figere conatur in terra, qui celestium honorum oblitus, solum de possessionibus amplificandis, de palatiis erigendis, de pecuniis cumulandis, de agris ad agros, de beneficiis ad beneficia, de pensionibus ad pensiones adjungendis cogitat? Non legistis apud Marcum de caeco illo, qui cum a Domino curari cepisset interrogatus, aliquid videret, respondit, se homines sicut arbores ambulantes videret? *Video*, inquit, *homines sicut arbores ambulantes*, ac si dixisset: *Video illos quos dici homines auidi*, ita capite deorsum verso ambulare ut mihi non homines, sed arbores videantur. Haec est nimirum prima hominis illustratio. Nam, cum quis a Deo illustrari, et a vanitate ad veritatem converti incipit, primum quod videt, est caecitas et obscuritas aliorum. Primum quod loquitur est sententia illa: *video homines sicut arbores ambulantes*. Siquidem antea, cum etiam

No solo los
falsos oradores
no son los
cristianos
sino que
predicaron

ipse sicut ceteri ambularet, et se capite deorsum verso ad modum arborum esse suspicari non posset, alios item omnes sui similes recte se habere existimabat. Quin etiam si unum, vel alterum forte vidisset terram pedibus conculcantem, et ad cælum oculos sublatos habentem, illum tamquam distortum et inversum et sibi dissimilem irridebat. At postquam Dei beneficio lumen veritatis aspicere potuit, tunc vere errorem suum et deceptionem agnoscit. Tunc aperite clamat: *Video homines ambulantes.* Aspicite utinam arbores istæ pomiferae, et fructuosae, et non potius rubi silvestres et steriles essent. Cum aliquando hominum studia contemplor, plane mundum universum quasi vastissimum quoddam rubetum videor mihi videre. Arbores istæ arbores humanæ dicuntur; sed nihil eis inhumanius, nihil rapacius: Ejus naturæ sunt rubi, ut nulli transeunti pareant, saltem indumenta, si carnem non possunt, vel auferre, vel certe lacerare volunt. Idem omnino studium nonne magna pars hominum sectatur? nonne omnes rapiunt, omnes trahunt ad se res aliorum? nonne quam plurimi inveniuntur ubique latrones? et præter apertos istos latrones, nonne permulti in aulis, in prætoribus, in foris, in officinis latrones sunt tanto periculosiores, quanto sunt occultiores? Quid sunt isti mercatores, qui fraudibus ditescunt, nisi rubi, nisi latrones? Quid Ecclesiastici quidam sunt, qui non aliam ob causam beneficia invadunt, nisi ut bene comedant, et bibant nisi rubi, nisi latrones? Quid ii qui fenoribus et usuris pauperum fortunas devorant, nisi rubi et latrones sunt? Qui ii adolescenter, qui pecunias parentum suorum perdunt in spheristeriis, quas in libris emendis consumere debuissent, nisi rubi nisi latrones? Quid meretrices, quid lenones, circulatores, præstigiatores, adulatores, nisi grati et jucundi latrones? O rubetum sterile atque infelix! Tibi, tibi inquam, beatus Joannes minatur, cum ait: *Securis ad radicem posita est.* Væ vobis hominibus inversis: væ vobis rubis et tribulis. Nam securis iræ Dei non ramos, sed radicem petit. Figite radices, quantum vultis. Nam velitis nolitis eradica-bimini. *Securis ad radicem posita est:* non de foliis et ramusculis, sed de radice, de capite, de anima salute agitur. *Et quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat?* Convertimini, convertimini homines inversi, calcate pedibus terram: erigite oculos ad cælum.

Si consurrexistis cum Christo. quæ sursum sunt quartæ: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Aspicite apostolum Paulum, qui non planta, sed homo erat, *Conversatio*, inquit, *nostra in cælis est.* Ecce ubi caput habebat apostolus Paulus. At de inversis hominibus qui dicit? *Ambulant multi, inquit, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt; nostra autem conversatio in cælis est.* Aspicite B. Petrum, aspicite B. Joannem, aspicite cæteros, qui non plantæ, sed homines erant: an non videtis eos in terra radices non jecisse, posteros suos divites non reliquisse, palatia, hortos, vineas possidere non voluisse; sed omnes suas opes, omnem thesaurum suum apud Deum custodem bonum deposuisse, *ubi neque erugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur?* Sed ad solitudinem nostram revertamur. An non est mundus hic noster vera solitudo, cum in eo omnes bestie agri domicilium habeant? Quid enim aliud sunt catervæ illæ dæmonum, quæ perpetuo nobis insidiantur, nisi leonum rugientium greges? *Adversarius vester diabolus*, inquit beatus Petrus, *tamquam leo rugiens circumquærens quem devoret.* Quid aliud impudicæ mulieres, quæ solo aspectu venenum in corda adolescentium jaclantur, quam truculentæ basilisci sunt? Quid sunt obtractatores, nisi canes? Quid arrogantes, nisi tauri? Quid versipelles, nisi vulpes? Quid luxuria dediti nisi sues? Quid rapaces, nisi lupi? Quid avari nisi talpæ? Quid vero crudeles, nisi tygrides? Sed quid de feritate hominum dicemus? Cum illud constet etiam ipsas feras a nonnullis hominibus feritate superari? Quis nescit tempore nascentis Ecclesie ursos et leones a sanctorum martyrum corporibus lacerandis abstinuisse, a quibus tamen crudelissime transfodiendis, et in frustra concidendis homines feris truculentiores non abstinebant? Et ea quæ nostris temporibus nefarii Calvinistæ gesserunt nonne omnem feritatem et immanitatem vincunt? Quæ cum ita sint, dubitare jam non possumus, nec debemus, quin noster hic mundus desertum horridum, obscurum, invium, inaquosum, hominibus vacuum, et feris plenissimum sit. Atque hoc est desertum, in quo parens omnium nostrum Adam cum descenderet ab Jerusalem in Jericho a latro-

nibus spoliatus et vulneratus fuit et in quodpius Samaritanus Christus a spiritu ductus fuit, ut liberaret hominem. Tunc enim fuit Dominus ductus a spiritu in desertum, cum opera Spiritus sancti: *Verbum caro factum est et habitavit in nobis.* Et tunc impleta vaticinia sunt Prophetarum: *tunc exultarunt omnia ligna silvarum a facie Domini, quia venit; tum positum est desertum in stagna aquarum, et terra sine aqua in exitus aquarum.* Tunc *lætata est deserta et in via, et exultavit solitudo, et floruit quasi lilium: germinans genuit et exultavit lætabunda et laudans, quia gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron.* Verum antequam Dominus per se desertum nostrum visitaret, præmissus fuit beatus Joannes, qui ideo clamat, et dicit: *Ego vox clamantis in deserto.* Sed vultis ostendam vobis, quod sit felix et fortunatum, utile et salutare desertum? Unico verbo rem aperio, et sic finem dicendi facio. *Qui curas carnis non faciunt in desertis, qui terrena non concupiscunt; qui tametsi inter homines, et opes, et honores versantur, tamen nulli horum amore et cupiditate adhaerent; sed ea tanti faciunt, quanti valent: et tamquam homines solitarii et eremite spirituales habitant secum, versantur in corde, suspirant ad patriam, de Deo cogitant cum Deo versantur, cum Deo loquuntur, isti sunt, qui solitudinem salutarem et plane beatam invenerunt.* Hæc est solitudo, quam Propheta David adamaverat, et de qua canebat: *Elongavi fugiens, et mansi in solitudine.* Hæc est solitudo, per quam transit populus Dei de terra Ægypti in terram promissionis. Nemo putet de Ægypto mundi hujus, et de tenebris peccatorum statim uno saltu ad terram fluentem lacte et melle pervenire posse: est enim media solitudo. Et vere si quis, dum vixerit, Deum non querit in solitudine, et recessu cordis, et cum eo amicitiam et familiaritatem non contrahit, illum post obitum non inveniet. *Querite Deum, dum inveniri potest: invocare eum dum prope est.* Et nisi quis rennunciaverit, saltem animo et affectu, omnibus quæ possidet quod est morari in solitudine, numquam intrabit in regnum celorum. Hæc rursus est illa solitudo, in qua pluit manna de cælo: Non habuerunt filii Israël manna illud suavissimum, donec egressi ex Ægypto in solitu-

dinem intraverunt: nec in ipsa solitudine, donec farina illa defecit, quam secum attulerant ex Ægypto. Sic etiam, audiores, nemo strepitare potest posse celestem illam consolationem, quæ omnium dolorum et laborum oblivisci facit; donec amorem atque affectum non exiit rerum terrenarum, et in cordis sui desertum non ingreditur. Hæc denique est illa solitudo, in qua verbum Dei nullo strepitu impediendo auditur. *Ducam eam*, inquit Dominus, *in solitudinem et ibi loquar ad cor ejus.* Et beatus Joannes hodie: *Ego*, inquit *vox clamantis in deserto.* Illis enim solis loquitur Dominus, illis solis concionatur Joannes, qui morantur in solitudine; loquitur vero pacem, et pacem, quam mundus dare non potest, pacem, quæ *exuperat omnem sensum.* Sed loquitur pacem in plebem suam, et super sanctos suos, et in eos, qui convertuntur ad cor. *Redite ergo, peccatores, ad cor.* Intrate solitudinem, ut vocem illam exaudire possitis, quæ clamare non cessat in deserto. O desertum Deo gratum et hominibus utile. O solitudo incognita, sed tranquilla, quam rari sunt, qui te noverunt, et tu sola tamen accolas tuos inter tumultus peccatos, inter arma pacificos, inter multitudines solos, inter metus et trepidationes securos et tranquillos facis. Te propheta atque apostoli adamaverunt: at te suspirat, et te concupiscit desiderium animæ meæ: At te nos revocat Apostolus Paulus illa gravi cohortatione sua: *Tempus breve est: reliquum est ut qui habent ucores, tamquam non habentes sint; et qui flent, tamquam non flentes; et qui gaudent, tamquam non gaudentes; et qui emunt, tamquam non possidentes: et qui utuntur hoc mundo, tamquam non utentes: præterit enim figura hujus mundi.* Valo autem eos sine solitudine esse. Si igitur figura hujus mundi præterit, si decore omnis et pulchritudo ejus, ut flos decedit, cur non properamus? cur non currimus? cur non advolamus ad istam solitudinem? Hic est Christus, qui jejunat; hic Joannes concionatur; hic Moyses cum Deo loquitur; hic Elias absconditur; hic pluit manna de cælo, hæc denique transit Dei populus ad terram fluentem lac et mel, ad quam sua misericordia nos perducit, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO VIII.

DE DOMINICA QUARTA ADVENTUS

THEMA

Si nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.

I Corinth. IV, v. 4.

SYNOPSIS

Duo in Ecclesia apprime necessaria, ut nimirum pastores de seipsis, et oves de suis pastoribus recte sentiant; Illi se oconomos Dei esse meminerint (ubi differentia inter dispensatores veteris et novæ legis interseritur) nec majoris, nec minoris quam par est se existimet: In priori peccant, qui munia sua per se ipsos exercere indignum putant, qui se ut Dominos, non ut ministros gerunt, et qui rationem se reddituros non cogitantes tam facile et indiscrete quemque absolvent: In posteriori vero peccant, qui tum viris tum fœminis tanquam vilissima mancipia sese subjiciunt. S. Martini et S. Ambrosii auctoritas in Imperatores. Deinde speculum quasi Sacerdotibus proponitur, in quod oculos mentis convertant. Ones vero non nimis vilipendere, nec majoris æque estimare sacerdotes debent, quod primum faciunt Hæretici Lutherani; et nonnulli magnates; alterum, qui sacerdotes Sacramentorum dominos et non dispensatores habent; ubi de modo constendit, et de duplici baptisate, aquæ scilicet frigidæ et ferventis, quod posterius hæretici tempore fugiunt, penitentiam videlicet, quæ cum operibus penitentibus conjuncta esse debet. Tandem de confessione doctrina finit.

Apostolus Paulus una, eaque brevissima sententia, simul pastores et oves, sacerdotes

et laicos admonendos putavit. Nihil enim magis necessarium est pastoribus, et ovibus quam ut pastores de seipsis, et oves de suis pastoribus rectam opinionem habeant. Quid igitur pastores de se existimare debent? Se ministros Christi esse, et non qualescumque ministros; siquidem omnes Christiani servi ac ministri sunt Christi; Sed dispensatores mysteriorum Dei, hoc est, oconomos, magistrum domus, quibus incumbit ex bonis Domini sui totam familiam alere. Multi sunt servi, et administri in aliqua familia, sed unus præest aliis, unus est Dispensator fidelis, et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici, mensuram. Ac in tota quidem familia Christi, summus oconomus, ac generalis magister domus, est Romanus Pontifex: quia vero Christi familia non uno in loco habitat, sed multas ac varias regiones et provincias occupavit, nec potest tanta multitudo ab uno homine cibum verbi Dei, et sacramentum accipere, ideoque in multas minores familias distributa est, et singulis singuli minores oeconomi attributi sunt. In quod B. Leo in epistola ad Anastasium Episcopum Thessalonica, quem vicinarium suum per totum Orientem constituerat, his verbis docet: « Magna, inquit, dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres (Episcopos videlicet, nam de his loquitur) haberetur prima sententia. » Et rursus: « Quidam in majoribus urbibus constituti sollicitudinem suscipere ampliolem, per quos ad unam

Petri sedem universalis Ecclesie cura conflueret, et nihil unquam a suo capite dissideret. » Itaque omnes Pastores, omnes sacerdotes, qui quoquo modo præsent Ecclesie, vel ex delegatione, suo modo oconomos esse, dispensatores mysteriorum Dei in animo fixum habere debent.

Sed cur Apostolus verbum Dei et Sacramenta mysteria appellavit? Cur non aperte dixit dispensatores doctrinæ, et sacramentorum Dei? Non sine magna ratione hoc fecit: nam ut nobis ministerium nostrum commendaret, excellentiam et sublimitatem ejus explicare voluit. Hoc igitur interest inter oconomos veteris et novæ legis, quod illi dispensabant res quasdam communes, et vulgares, triticum, oleum, vinum. Nobis vero mysteria maxima, res pretiosissimæ, aurum, argentum, margarita, gemmæ creditæ sunt. Quid Judæi predicatorum docebant? Unum esse Deum, qui cælum et terram fabricaverit, qui populum suum de servitute Egyptiaca liberaverit, qui tamquam iudex justus, nec malos impunitos, nec bonos irremuneratos dimittat. Vera sunt hæc omnia, sed vulgaria et communia. Quid vero Christiani docent? Plane mysteria secreta, abscondita a constitutione mundi, Deum esse Trinitatem, Filium Dei carnem humanam assumpsisse, Sacramentis novæ legis homines justificari. Aspice deinde sacrificia et sacramenta Judæorum. Quid illi dispensabant? Umbras futurorum, *Infirmi et egena elementa*: mactabant boves et oves, ædebant adipem arietum et hircorum: judicabant de lepra et maculis corporum. Ista erant munera, ista potestas eorum. Intuere modo Christianorum sacerdotum functiones: Quid nos dispensamus? Quid populo administramus? Sacramenta potentissima atque efficacissima; baptisate regeneramus, confirmatione Spiritum sanctum damus, absolutione peccata ac debita relaxamus: sub specie panis verum panem Angelorum ministramus. Ista sunt ergo mysteria, quorum nobis dispensatio credita est.

Sed multi reperiuntur hodie imperiti oconomi, qui nec locum, nec gradum suum intelligunt: et aliqui quidem se majores, et aliqui minores, quam sint, esse se putant; et utrique decipiuntur. Qui sunt, qui se putant majores? Primum omnes illi, qui sibi indignum putant exercere per se munera sacerdotalia, qui non dignantur per se confessiones audire, per se pascere et gubernare

gregem sibi creditum. Isti superbi incredibili putant se majus aliquid, quam sint; et interim non vident tum maxime se vilescere ac sordescere. Putant vile concionari, quod Christus et Apostoli faciebant; et non putant vile pecunias numerare, quod Judas faciebat. Atque utinam saltem, sicut Judam in eo, quod vile est, imitantur, in eo, quod nobile et vere magnum estimantur. Sed rursus ille se pluris facit quam sint, qui se non ut ministros, sed ut dominos intuentur, et interim fures sunt, et latrones; illi videlicet omnes, qui non contenti stipendio ac mercede, quam Deus fidelibus servis promisit, vendunt res Domini sui, beneficia, sacramenta, gratiam ipsam Spiritus sancti. Illi postremo se ministros et dispensatores non agnoscent, qui quasi non essent Domino rationem reddituri, summa facilitate omnibus manum imponunt, et tam contritos, quam non contritos; tam plene et perfecte confidentes, quam peccata sua quadam confusa generalitate involventes: tam satisfacere paratos, quam non paratos quasi propria potestate et auctoritate absolvent. Isti sua imperitia et superbia corrumpunt populos, et eis veræ penitentiam viam præcludunt. Nec enim esset hodie tanta facilitas absolvendi. Veniunt homines onusti peccatis, et qui milles in eadem ceciderunt: et veniunt saepe sine ullo signo doloris, vel pridie, vel ipso die summe celebritatis, et statim absolvi, et ad sanctorum mysteriorum communionem accedere volunt. Et nos iudices inconsiderati, dispensatores infideles omnibus manum imponimus, omnibus dicimus, *Ego te absolvo, vade in pace*. Sed vae nobis, cum Dominus rationem ponet cum servis suis; servi sumus, dispensatores sumus, non domini sumus, causam Dei, non nostram agimus: offensas Dei, non nostras remittimus: bona Dei, non res nostras dispensamus. Hinc videlicet beatus Augustinus in Epistola 148. « Nihil est, inquit, in hac vita, et maxime hoc tempore, facilius, et hominibus acceptabilius episcopi et presbyteri officio, si perfunctorie et adulatorie res agatur: sed nihil apud Deum miserius, et tristius, et damnabilius. » Et B. Joannes Chrysostomus: « Non temere, inquit, dico, sed ut affectus sum ac sentio; Non arbitror inter sacerdotes multos esse, qui salvi fiant; sed multo plures, qui periant: Unius enim animæ perditio tantam habet jacturam, ut nulla ratione possit estimari. »

Veniamus ad eos, qui se minores arbitrantur, quam sint, et non studio sancte et Deo gratissimè humilitatis; sed partim ignorantia, partim improbitate se de gradu suo dejiciunt, et omnibus contemnendos et conculcandos præbent. Quoniam isti sunt? Illi omnes videlicet, qui ambitione, vel pecuniarum cupiditate, vel utraque stimulante; viris divitibus et nobilibus nec solum viris, sed etiam feminis, quod nefas est et horrendum, turpiter adulantur, et eis tamquam vilissimi famuli et abjectissima mancipia se subjiciunt. Quam multos videbitis etiam in his regionibus sacerdotes Domini, qui aperto capite laicis viris et mulieribus in mensa ministrabant, qui discurrunt hac et illic, ut ferant et referant nuncia, qui omnia famulorum et ancillarum munera obibant, pudet profecto hac referre. Sed quid agemus, cum multos non pudeat ista facere, et seipsos, et eos quibus servant, in gehenna perducere? Certe B. Martinus laude humilitatis, si quis alius, maxime enituit: tamen cum aliquando (ut Sulpitius refert) una cum quodam presbytero suo cum imperatore maximo pranderet, et pincerna calicem imperatori attulisset, eumque imperator ad S. Martinum honoris gratia misisset, sapientissimus pontifex, non solum primum calicem non recusavit: sed posteaquam ipse bibit, non imperatori ut omnes putabant, sed Presbytero suo calicem porrexit. Existimabant enim ut res erat, in eo consensu primas partes sine controversia episcopo deberi, secundas presbytero, tertias imperatori. Itaque beatissimus Martinus presbyterum suum, etiam imperatori preposuit: et hodie presbyteri non veniunt seipsos etiam mulierculis subjicere.

B. Ambrosius cum imperatorem Theodosium intra cancellos in sacrarium ingressum cerneret ut cum presbyteris sederet, numquid timuit ei per archidiaconum mandare, ac dicere: « Egrederere imperator, et cum cæteris in commune consiste; purpura enim imperatores facit, non sacerdotes? » D. Joannes Chrysostomus homil. 83. in Matthæum de Sacramenti administratione verba faciens: « Si dux, inquit, quispiam, si consul ipse, si si qui diademate ornatur indigne adeat, cohære et coere; majorem tu illo habes potestatem. » Sed quid opus et testimonia hominum querere? Ingrediuntur, qui ejusmodi sunt, aliquando cor suum ibi profecto, si attendant Deum ipsum sic loquentem audient: Ego te exaltavi: et non angelum

aliquem, sed Deum quemdam inter homines esse te volui: ego te caput et judicem conservorum tuorum constitui: tibi omnia mea bona commisi, divitias, honorem, sponsam, meipsum, et quicquid aliud habere potui: tibi credidi claves regni cælorum, tibi sacramenta, pretium sanguinis mei, tibi ipsum corpus et sanguinem meum, tibi animas ipsas, sponsas meas, pro quibus pati et mori non recusavi: denique honorem et gloriam meam per te, et a te, et in te honorari volui, et tu calce abjecisti me, et qui lux mundi et sal terræ esse debuisti, ita insipienter et secleratus factus es, ut propter splendorem quemdam secularem, coronam tuam, et gloriam meam tanto dedecore, atque injuria afficerer, ut etiam mulierculis servire non erubesceres. Hæc profecto Dominus (si attendent) eorum in cordibus loqueretur. Sed quid de illis dicemus, qui non solum hominibus, secularibus, sed ipsi sæculo tamquam mancipia famulantur? Qui servant mammonæ servant libidini, servant ebrietati, quo nihil turpius, nihil fedius, nihil execrabilius in sacerdote reperiri potest.

Quid mirum, si passim vilissimum eumque ludibrio sunt sacerdotes? Si a populis despiciuntur contemnantur, conculcantur, gravi diuturna que laborant infamia? Dominus enim per Malachiam ad sacerdotes voce magna ait: *Vos autem recessistis de via, et scandalizastis plurimos in lege: propter quod et ego dedi vos, contemptibiles et humiles omnibus populis.* Et Christus in Evangelio: *Vos estis sal terræ: Quod si sal evanuerit, ad nihil valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus.* Hoc igitur hæreticorum, et sæpe etiam catholicorum populi clamant: Infatuatum est sal, ad nihil valet ultra, projicietur foras, conculcetur ab hominibus. Quare, auditores optimi, quicumque sacerdotes estis, vel futuri estis, attendite quæso vobis diligenter, et ut aliquando tandem Domino adjuvante ab ea, qua jamdudum urgemus, ac premitur infamia ac turpitudine liberemur: sic nos existimate, *Ut Ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei, neque amplius aliud, neque minus.*

Venio nunc ad oves. Quam opinionem habere debent laici de sacerdotibus, ut non errent? Apostolus Paulus respondeat: *Sic nos, inquit, existimit homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.* Neque enim desunt, qui minoris, neque etiam qui pluris sacerdotes faciant quam sint. Qui

sunt, qui minoris? Primum Hæretici Lutherani, qui invidentes Ecclesie pulcherrimum illum ordinem ministrorum Dei, qui refert hominibus speciem quamdam celestis Hierusalem, hierarchias et choros Angelorum, non solum Diaconos et Presbyteros, sed ipsos etiam summos sacerdotes in ordinem redigere, et œconomos ac magistros domus de familia Christi tollere conantur, ut omnes servi nimirum inter se tumultuentur, et unus rapiat hoc, alius rapiat illud, et nemo sit qui puniat, vel prohibeat. Deinde proxime ad Lutheranos accedunt quidam, qui dicuntur nobiles, qui ita contemnant sacerdotes, ut non solum eis præponere, sed etiam ab eis serviri sibi non erubescant, et illas manus, quæ corpus Domini quotidie tractant, quæ cælum penitentibus aperiant, quas Deus sibi oleo sanctæ unctionis consecravit, a quibus benedici, et quas osculari humiliter debent: illos, inquam, in sordidis officiis in suum obsequium occupari patiantur. Sed de hoc jam admonuimus, quod modo admonendum esse videbatur.

Qui sunt igitur qui pluris Sacerdotes faciunt, quam debent? Illi sunt, qui Sacerdotes Dominos sacramentorum et divinæ gratiæ, non ministros et dispensatores putent: tales erant Apostolicis temporibus qui dicebant: *Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo; ego vero Cepha,* quos Apostolus in priori ad Corinthios epistola severe castigat his verbis: *Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? Aut in nomine Pauli baptizati estis? Et rursus, Quid igitur est Apollo? Quid vero Paulus? Ministri ejus, cui credidistis, et unicuique sicut Dominus dedit: Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus.* Semper errores versantur in extremis, veritas in medio. Hæretici Sacerdotibus omnem potestatem, atque adeo ipsum ministerium auferunt: Imperitii catholici non ministros eos, sed dominos faciunt. Veritas est in medio: *Sic nos existimet homo ministros Christi.* Atque utinam hoc tempore non infanti reperirentur, qui imperitos illos Corinthios imitarentur. Passim enim videbitis euntes homines ad confessionem, et licet neque dolorem peccatorum, neque verum propositum non amplius peccandi, neque desiderium satisfaciendi pro præteritis habeant; tamen omnino cupiant absolvi: et

si casu aliquo confessarium sapientem inveniant, qui eis aperte dicat: *Frater ego hic sedo non ut rex, sed ut iudex, neque iudex, neque judicare possum, nisi secundum allegata et probata, et nisi meliorem animum in te videam, non expectes ut te absolvam; Vade persuadeas Deo si poles, ut sine vera penitentia in gratiam suam te recipiat, et debitum dimittat: Ego qui servus sum, non ex liberalitate, sed ex justitia bona Domini mei dispensare debeo. Si, inquam, talem confessarium fidelem et prudentem nacti fuerint, quærunt, sibi aliam, et possunt surdum aliquem vel imperitum, et ab eo absolutionem quoquo modo extorquent; et tum vere se liberos et absolutos putant, cum sint miseri duplici vinculo colligati. Auditores optimi, nolite vos et alios simul decipere: si qui sunt, qui cupiant in gehennam ire, eant quæso soli, non trahant etiam vos secum. Dicatur ipsis: si nos placet vobis venire nobiscum ad cælum, neque placet nobis venire vobiscum in gehennam. Itaque ego serio vos admoneo, quandoquidem jam est tempus confessionem faciendi quicumque vere, atque ex animo dolent se peccasse, et sine fictione proponunt vitam meliorem, et parati sunt pro admissis flagitiis satisfacere nec non relinquere, quod juste retinere non possunt; ut beneficia male parata, ut res alienas, ut concubinas, ut odium ac inimicitias: præterea restituere quod debent; si pecunias, pecunias: si famam, famam; et de cæteris ad eundem modum: tales absolvi non possunt, etiamsi diligentissime et accuratissime peccata sua recenseant, et si absolvantur fit, quod ait B. Cyprianus, « irrita pax periculosa dantibus, nihil accipientibus profutura ». Deus enim duo baptismata instituit: unum aquæ frigide ac temperatæ; alterum aquæ ferventis. Percipite quæso rem istam; hoc enim est caput præcipuum totius controversiæ inter Catholicos et Lutheranos! Priori baptismate lavantur ii, qui veniunt ex infidelitate, et tunc Deus mitissime et liberalissime agit, et omnia simul dimittit, culpas videlicet et pœnas, tam æternas, quam temporales. Quamquam enim relinquuntur eis fames, et sitis, et ægritudines, et penuria, et aliæ afflictiones atque incommoda, quæ omnes patimus; tamen ea non proprie pœnæ dici debent, cum non infliguntur intuitu peccatorum, quæ plene ac perfecte in Baptismo dimittuntur; sed solum ad certa-*

men fidei, et meriti incrementum relinquunt, et B. Augustinus ait : ut per illa erudiantur et exerceantur proficientes in agone iustitiæ. At vero cum homines jam priori baptisate absoluti, negligenter et dissolute vivant, et Deo ingrati iterum maculas contrahunt, tum Deus restringit nihil manum, et sacerdotibus dicit, si rursus ad vos pro medicina peccatorum venerint homines isti, quos semel lavastis, non amplius eos lavabitis baptismo aquæ frigidæ; sed adhibete balneum ferventis aquæ, et eorum pellem diligenter excoquite, ut alias sint prudentiores, et majori vigilantia caveant flagitia. Hoc est sacramentum Pœnitentiæ auditores, baptisimus lacrymarum, balneum aquæ ferventis, quod requirit gemitus, contritionem, lamenta, fructus dignos pœnitentiæ, præces jejunia, elemosynas et alia id genus opera.

At hæretici quidem rem istam non intelligentes, neque considerantes baptisimi et pœnitentiæ discrimen; sed in utroque Deum neque liberaliter agere sibi persuadentes, nescio quam sibi fingunt respicientiam, et vitæ mutationem suavam ac delicatam, quæ nullam habeant contritionem et satisfactionem annexam pro præteritis. Sed via regia est, quam Ecclesia Catholica tenet, et quam semper patres ac doctores orthodoxi ac probati fuerunt : audite B. Cyprianum, « Orare (inquit in sermone de lapsis), oportet impensius et rogare; diem luctum transigere, vigiliis ac fletibus noctes ducere : tempus omne lacrymosis lamentationibus occupare; stratos solo adherere : in cilicio volutari et sordibus ». Audite B. Gregorium Theologum : « Recipio, inquit in oratione secunda de Baptismo, recipio pœnitentes : sed si lacrimis rigatos videro », Audite Ambrosium quibus verbis lapsam virginem ad seriam pœnitentiam exhortatur, « Lugubris, inquit, tibi accipienda est vestis, et mens, ac membra singula digna castigatione puniendâ; amputentur crines, qui per vanam gloriam occasione luxuriæ præstiterunt, defluant oculi lacrymas, qui masculum simpliciter non aspexerunt : pallescat facies, quæ quondam virum impudice : Denique totum corpus injuria maceretur cinere aspersum, et operum cilicio perhorrescat, quod male sibi de pulchritudine placuit : cor vero sit liquescens sicut cera juvenis inquietans seipsum, et cogitationibus ventilians, quare sit ab inimico subversum ». Audite Theodoretum, quas

leges pœnitentiæ in epitome divinatorum decretorum Ecclesiam habere dicat : « Sunt, inquit, medicabilia etiam, quæ post baptismum fiunt vulnera, medicabilia autem non ut olim per solam fidem (baptismo videlicet) remissione; sed per multas lacrymas, et fletus, et luctus, et jejunium, et orationem, et laborem commissi peccati quantitatem temperatum : qui enim non sic affecti sunt eos nec admittere quidem didicimus ». At has habet Ecclesia leges de pœnitentia. Sed quid opus est tam multis testimoniis hominum, cum ipse Spiritus sanctus in Scripturis sanctis semper cum pœnitentia plantam amarum, cordis contritionem, cinerem, et cilicium, jejunia et elemosynas conjungat?

Quare, auditores optimi, si bonam, si utilem, si salutarem confessionem facere vultis, si vere cum Deo in gratiam redire, et ejus amicitia ac benevolentia frui desideratis, balneum istud calidum magno animo ingredi debetis, et primum diu et multum in amaritudine animæ peccata præterita recogitare; deinde ea largis et diturnis imbribus lacrymarum abluere; tum sacerdotem probum et eruditum audite, qui non solum absolvere, sed etiam consolari, docere, increpare, monere, remedia morbis et aggritudinibus accomodata adhibere sciat; et tunc ad pedes ejus totam sarcinam peccatorum sine fastu, sine pompa, cum timore et tremore, cum dolore et humilitate deponete : Postremo totis viribus bonis operibus, et iis potissimum, quæ Sacerdos jusserit, insudare, et aliis pœnitentiæ laboribus sponte assumptis Domino satisfacere : nec enim si Sacerdos pro multis et magnis peccatis parvam et brevem pœnitentiam injungit, propterea nihil pati debetis : et nisi aliis modis Domino satisfeceritis, certe balneum multo ferventi in purgatorio non deerit. Aspera tibi videntur? cogita duriorem et asperiorum esse gehennam : et si vides flere te non posse, hoc ipsum defle, quod non possis flere. Certe enim si pater, aut mater, aut filius, aut frater tibi moreretur, nonne pateret dicere, non scio flere? Et nunc anima tua mortua est, qua nihil melius et pretiosius habes, et non scis flere? Quæ hæc amentia? Moritur pater, quem certissime credis iterum surrecturum et victurum, et tamen ploras; moritur anima, quam nescis an unquam amplius vivam habeabis, et non potes flere? Ploramus igitur, *Ploremus coram Domino qui*

fecit nos; et tamen non dubitemus, quin is qui publicanum, et Magdalenam et latronem pœnitentem recepit, etiam nos pari charita-

te et pietate recipiet, et osculabitur, et consolabitur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.